Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens'itüsü Dergisi (2009) 2/1

İLKÖĞRETİM, LİSE VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIM HATALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ali Fuat ARICI*

Anahtar Kelimeler: Yazılı anlatım becerisi, Türkçe eğitimi, değerlendirme, ilköğretim, lise, üniversite

Keywords: Writing skill, Turkish language teaching, evaluation, elementary school, high school, university

Özet

Dilin ifade araçlarından olan yazılı anlatım, ilköğretim, lise ve üniversitede eğitimi yapılan bir alandır. Uzun yıllar öğrencilere, doğru ve güzel yazma becerisi öğretilmesine rağmen yine de onların konuyla ilgili çeşitli yanlışlar yaptıkları bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatımda yaptıkları yanlışları tespit edip, bunları karşılıklı olarak incelemektir. Bu amaçla, Kütahya ili merkez ilçedeki ilköğretim okulları ve liseler ile Dumlupınar Üniversitesinde öğrenim gören toplam 411 öğrenciye Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği kullanılarak yazılı anlatım uygulama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, öğrencilerin en çok imla, kelime ve planlama yanlışı yaptığı ortaya çıkmıştır. Çalışma bulguları ışığında öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için neler yapılabileceği üzerine yorumlar yapılmıştır.

Abstract

A COMPARISON STUDY OF ELEMENTARY, HIGH, AND UNIVERSITY STUDENTS' WRITING MISTAKES

Writing that one of the expression tools of language is an instruction area which takes part in elementary school, high school and university. Although students are trained regarding accurate and proper writing skills it is known that they make various mistakes. The purpose of this study was to examine the mistakes that elementary school, high school and university make when writing and to compare them. 415 students who attended elementary and high schools in the centre of Kutahya and Dumlupinar University students are asked to write using Writing Evaluation Scale. The results of the study demonstrated that students mostly made spelling, vocabulary, and plan mistakes. In the light of study findings, what can be done to enhance students' writing skills is discussed.

1. GİRİŞ

Yazılı anlatım becerisi, her bireyin kendini ifade etmede ve iletişim kurmada yararlanacağı en önemli iki araçtan biri olarak kabul edilir. İlköğretim Türkçe Öğretim Programı'nda (2005) yazma eğitimiyle öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Lise Öğretim Programı'nın (1992) kompozisyon bölümünde ise "Dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilerin ilerleme dereceleri, kendilerini ifade edişlerinden anlaşılır." denmektedir. Kompozisyon, yalnızca

* Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi, Kütahya e posta: afa@dumlupinar.edu.tr

ana dil ve edebiyat öğretiminin değil, bütün eğitim ve öğretimin ürünü olarak da kabul edilebilir. Bunun için, kompozisyon sınavı, bir muhteva değerlendirmesi değil, bir seviye değerlendirmesidir. Bu yüzden programda her sınıfın kompozisyon konuları birbirine benzemektedir.

Okullarımızda yazma çalışmaları ilköğretimden üniversiteye kadar çeşitli etkinliklerle yürütülmektedir. Bu çalışmalar eskiden olduğu gibi, anlatımla ilgili birtakım teknik bilgilerin gösterilmesi ve ezberletilmesi şeklinde değildir. Öncelikle yazılı anlatım, öğrencilere zengin bir ruh ve düşünme gücü kazandıran etkinliklerden biri olarak kabul edilip onların sözlü ve yazılı olarak, doğru, eksiksiz ve güzel bir anlatım gücü kazanmaları için yeterince alıştırma yapmayı gerektiren bir alan olarak düşünülmektedir. Özellikle yeni Türkçe Öğretim Programı'nda (2006) yer alan yazma etkinliklerine bakıldığında bu değişim iyice fark edilecektir. Şimdi bir öğrenciden seviyeye uygun duygu ve düşünce olgunluğu ile imla, noktalama, söz dizimi yanlışları yapmama alışkanlığı kazanmasının yanı sıra artık bu beceriyi bütün yaşamı boyunca kullanabileceği bir hâle getirmesi de beklenmektedir.

Yazma öğretiminin amacı, öğrencilerin belli yerlerde ve zamanlarda değil, hayatın bütün etkinliklerinde gerektiği gibi anlatma, yazma gücü ve alışkanlıklarını kazanmalarıdır. Daha yerinde bir söyleyişle yazılı anlatımın esas gayesi öğrencileri eğitim düzeylerine göre bilgilendirip uygulamalarını sağlamaktır. Daha sonra bu uygulamalar alışkanlık hâline gelecektir. (Aktaş ve Gündüz, 2005) Nihai hedef öğrencilerin doğru ve güzel yazmayı bir alışkanlık hâline dönüştürmeleri olduğundan bu etkinliklerin yeni sistemde bir süreç içinde verilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bunun için yazılı anlatım çalışmaları değerlendirilirken de bunun sürece bağlı olarak yapılmasının gereği ortaya çıkmıştır.

Yazılı anlatım çalışmalarının başarısı; başta, yapılacak değerlendirmelerle sıkı sıkıya ilgilidir. Öğrenci yazılarının incelenmesi, oluş hâlindeki beceriye doğru yolu göstermektedir. Öğretmen yazılı bir kâğıda baktığı zaman; ilk önce onu biçimsel yönden, sonra dil ve anlatım yönlerinden, daha sonra da imla ve noktalama yönlerinden değerlendirir. Açık, anlaşılır, samimi olmayan; inanç vermeyen; konudan uzaklaşan; okunaklı, düzgün imla, yerinde noktalama; mantıksal, kusursuz anlatım taşımayan yazılar başarılı sayılmaz.

Öğrencilerin yazılarında yaptıkları yanlışlara bakıldığında onların en çok "sözcüğü yerinde kullanmamak, bozuk cümle, kötü anlatım, söylenilmek istenenden başka şeyler anlatmak, fikirlerin birbirini yalanlaması, plansızlık, bilgi ve gözlem yanlışları, boş sözler, sözcük tekrarları, kapalılık, laubalilik ve abartma" gibi yanlışlıklara düştükleri görülmektedir (Korkmaz vd., 2005).

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarında yaptıkları yanlışları belirlemek ve bunları çeşitli yönlerden karşılaştırmaktır. Bu amaçla ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine, lise öğrencilerine ve üniversite öğrencilerine yazılı anlatım uygulaması yaptırılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları yazılar incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler karşılaştırılarak sunulmuştur. Ayrıca, araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre bazı öneriler hazırlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma grubu

Çalışmamızın ilk grubu olan ilköğretim okulları için, Kütahya ili merkez ilçedeki üç ilköğretim okulunda (Linyit İlköğretim Okulu, Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu ve Bölcek İlköğretim Okulu) öğrenim gören 170 ikinci kademe öğrencisi bulunmaktadır. İkinci grubu olan liseler için yine Kütahya ili merkez ilçedeki üç lisede (Anadolu Öğretmen Lisesi, Kız Meslek Lisesi ve Hüsnü Kişioğlu Lisesi) öğrenim gören 135 lise öğrencisi yer almıştır. Diğer grubu oluşturan üniversite öğrencileri içinse, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 115 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Araştırma 2007–2008 öğretim yılında yapılmıştır.

2.2. Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Programı (2006), Demirel ve Şahinel (2006) ile Ağca'nın (2003) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Ölçeğin hazırlanma sürecinde üç alan uzmanının görüş ve eleştirileri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Öğrenci yazıları hataları yönünden değerlendirilirken yine aynı uzmanlar tarafından da ortak çalışmayla belirlenmiştir. Uzmanların ayrıştığı durumlarda öğrencilerin hataları dikkate alınmayarak ölçeğin güvenirliği artırılmıştır.

2.3. Verilerin toplanması ve çözümlenmesi

İlköğretim okulu öğrencileri için yazma konuları, alan yazın taraması doğrultusunda –öğrencilerin akademik seviyeleri de gözetilerek– üç ana başlık altında toplanmıştır. Konular şu şekildedir:

- Gezip gördüğünüz yeri/yerleri anlatan bir kompozisyon yazınız.
- Ailenizden (anne, baba, kardeş) veya tanıdığınız, sevdiğiniz (arkadaş vb.) birini anlatan bir kompozisyon yazınız.
- Başınızdan geçen, unutamadığınız bir olayı anlatan kompozisyon yazınız.

Lise ve üniversite öğrencileri için yazma konuları öğrencilere bırakılmıştır. İlköğretim ve lise öğrencileri için yazı türü olarak herhangi bir tür belirlenmemiş; üniversite öğrencileri içinse, başta deneme olmak üzere, sohbet, gezi yazısı, makale ve fıkra türleri kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama süresi dört aydır. Araştırmanın öğrencilere uygulanması, üniversitede bizzat araştırmacı tarafından, diğer kurumlarda ise öğretmenlerle görüşülerek yapılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistik (yüzde ve frekans), içerik analizi ve ki-kare testi kullanılarak çözümlenmiştir. Veri analizi sürecinde, ham veriler incelenmiş ve kodlanmıştır. Bu süreçte toplanan veriler, imla hatası, planlama, kelime, ana düşünce, cümle, el yazısı, noktalama, sayfa düzeni ve başlığa göre değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Yazıların değerlendirilmesi, ölçeklerden hareketle, biçimsel (kâğıt düzeni ve yazı), dil- anlatım (başlık, plan, kelime, cümle ve ana fikir) ve imla- noktalama (imla ve noktalama) yönlerinden ele alınmıştır.

Tablo 1: Öğrencilerin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Yaptıkları Yanlışların Dağılımı

Yanlışlar	İlköğretim		Lise		Üniversite	
	f	%	f	%	f	%
Kâğıt düzeni	33	19.4	22	16.2	15	13.0
Yazı	70	41.1	35	25.9	18	15.6
Başlık	38	22.3	10	7.4	8	6.9
Plan	85	50.0	54	40.0	33	28.6
Kelime	110	64.7	48	35.5	29	25.2
Cümle	77	45.2	37	27.4	20	17.3
Ana fikir	66	38.8	40	29.6	25	21.7
İmla	135	79.4	98	72.5	75	65.2
Noktalama	80	47.0	43	31.8	27	23.4

Hesaplanan x^2 =29,63; tablo değeri x^2 =26,29; sd =16

İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatımda yaptıkları yanlışları gösteren yukarıdaki tablo incelendiğinde, onların en çok (%70 civarında) imla yanlışı yaptıkları görülmektedir. Yazılar incelendiğinde, ilköğretimdekilerin hemen hemen bütün imla konularında hata yaptıkları görülürken lise ve üniversite öğrencilerinin özellikle eklerin (-mi, -de ve –ki eklerinin) yazımında yanlış yaptıkları görülmektedir. Bayram ve Erdemir (2006) öğrencilerin en çok 'ki bağlacı' ile ilgili hataya düştüklerini, bundan sonra da onların düzeltme işareti, soru eki ve 'de bağlacı'nın yazımı ile bazı kelimelerin yazımında yanlış yaptıklarını tespit etmiştir. Öğrencilerin yüksek oranda imla yanlışı yapmaları, onların yeterince yazma uygulaması yapmamasından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin ikinci sırada yaptıkları yanlışlara bakıldığında, ilköğretimdekilerin kelime yanlışına (%64.7 oranında) düştükleri görülürken lise ve üniversite öğrencilerininse (%40 ve %28.6 oranlarında) planlamada hata yaptıkları anlaşılmaktadır. Demir (2006), öğrencilerimizin kişisel kelime serveti bakımından eksik olduklarını, bu yüzden kendilerini ifade etmede sıkıntı çektiklerini ifade etmektedir. Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu (2005) ise plan yapmanın iyi yazmak için temel şart olduğunu belirtmiştir.

Tablo incelendiğinde, ilköğretim öğrencilerin yaklaşık yarısının (%47.0) noktalama konusunda yanlış yaptığı tespit edilirken lise ve üniversite öğrencilerinin önemli bir kısmının (%35.5 ve %25.2 oranlarında) kelime konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Kavcar, Oğuzkan ve Sever (1997) noktalama olmadan tam bir iletişim olamayacağını ve yazının anlaşılamayacağını ifade etmiştir.

Kompozisyon kâğıdı incelenen ilköğretim öğrencilerinin anılan yanlışlardan başka, yarısının (%50.0) plan yapamadığı, yarıya yakınının cümle (%45.2) ve el

yazısı (%41.1) yanlışı yaptığı, önemli bir kısmının (%38.8) ana fikir oluşturmada, yaklaşık her beşte birinin de yazdığı yazıya başlık koymada hata yaptıkları (%22.3) görülmüştür. Yine bu seviyedeki öğrencilerin kâğıt düzenine yeterince özen göstermediği en az (%19.4) yaşanan sıkıntı olarak tespit edilmiştir. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (MEB, 1997) ilke olarak, Türkçenin bütün sınıflarda, her derste ve her durumda, doğru ve güzel öğretilmesi, konuşulması ve yazılmasını hedeflemesine rağmen, Türkçe dersi saatleri dışında, Türkçenin doğru ve güzel konuşulması, yazılması, yapılan yanlışların düzeltilmesi, öneminin vurgulanması istisnalar dışında gerçekleşmemektedir (Turan, 2002).

Yazılı anlatımda lise öğrencilerinin yukarıda sunulan yanlışların dışında, noktalama (%31.8), ana fikir (%29.6), cümle (%27.4), yazı (%25.9), kâğıt düzeni (%16.2) ve başlık (%7.4) konularında yanlışlara düştükleri görülmüştür. Byrne (1988) öğrencilerin yazmada zorlanmalarını, süreçte yaşanan psikolojik, dil bilgisel ve bilişsel sorunlardan kaynaklandığını belirtmiştir.

Örnekleme katılan üniversite öğrencilerinin ise, yukarıda bahsedilen hatalarına ek olarak noktalama (%23.4), ana fikir (%21.7), cümle (%17.3), yazı (%15.6), kâğıt düzeni (%13.0) ve başlık (%6.9) konularında yanlışlar yaptıkları belirlenmiştir. Kavcar (1983) yazılı anlatım becerisinin yeterli düzeyde kazandırılamamış olmasının her düzeyde bir sorun olduğunu ifade etmektedir.

Sınıflandırılmış yazma yanlışları ile öğrenim düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için yapılan ki-kare testinde, hesaplanan ki-kare (29,63) değeri tablo değerinden (26,29) büyük olduğundan yazma hataları ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Yani ilköğretimden üniversiteye doğru öğrencilerin hatalarının azaldığı belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu durum olumlu ve beklenen bir durum olarak düşünülebilir. Ancak, üniversite öğrencilerinin hata oranlarına dikkat edildiğinde, onların çok başarılı olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Özbay (2003) öğretmenlerin öğrencilerin yazma çalışmalarını değerlendirirken içyapıdan ziyade dış yapıya değer verdiğini tespit etmiştir. Ürün odaklı bu yaklaşım öğrenci başarısızlığının bir sebebi olabilir.

4. SONUÇ

İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin yazılı anlatımda yaptıkları hataları karşılaştırmaya yönelik olarak yapılan bu araştırmada, her üç öğretim düzeyindeki öğrencilerin en çok (yaklaşık %70 oranında) imla yanlışı yaptıkları belirlenmiştir. Yapılan diğer yanlışlar konusunda özellikle ilköğretim ile lise ve üniversite öğrencileri arasında sıralama olarak herhangi bir benzerlik görülmemiştir. Öğrencilerin öğretim düzeylerine göre de önemli farklılık söz konusudur. Genel olarak öğrencilerin yazma yanlışları ilköğretimden liseye, liseden üniversiteye doğru azalmaktadır. Ancak üniversite öğrencilerinin de önemli yanlışlar yaptıkları sonucuna varılmıştır.

5. ÖNERİLER

İlköğretimden başlayarak öğrencilerin yazıları kesinlikle incelenmelidir. Öğretmen öğrencilerine kontrol edebileceği kadar yazma çalışması yaptırmalı, yazılan yazıların değerlendirilmesi yapılırken, hatalar, cesaret kırarcasına hemen

toptan söylenmemeli; önce ortaklaşa yanlışlar üzerinde durulmalı, bu yanlışların da en çok tekrarlananları öncelikle ele alınmalıdır.

Yeni ilköğretim programının da öngördüğü gibi yazma çalışmaları süreç odaklı olarak yürütülmeli, öğrencilerde doğru ve güzel yazma alışkanlığı programda yer alan etkinlikler kullanılarak belirli bir sürece dayalı olarak kazandırılmalıdır.

Öğrencilerin kendi yaşantı ve tecrübelerinden yola çıkarak gözlemlerini, hayal gücünü, çevreye yönelik izlenimlerini anlatabilmesi için yazma öğretiminin her aşamasında öğrenciyi etkin kılan bir öğretim yapılmalıdır.

Öğretmenin de öğrencilerle beraber yazma sürecine katılıp öğrencilerle beraber yazı yazması öğrencilerin yazmaya karşı ilgilerini artırmanın yanı sıra, yazılı anlatım etkinliklerinin daha verimli, daha somut ve daha ciddi olarak yürütülmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Ağca, H. (2003). **Yazılı Anlatım**, Ankara: Gündüz Yayıncılık

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2005). **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Ankara: Akçağ Yayınları

Bayram, Y. ve Erdemir, A. (2006). "Amasya'daki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin İmla Kurallarını Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme", **Millî Eğitim Dergisi**, 171: 140–155

Beyreli, L., Çetindağ, Z. ve Celepoğlu, A. (2005). **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Ankara: Pegema Yayıncılık

Byrne, D. (1988). **Teaching Writing Skills.** Honkhong: Longman Publications

Demir, C. (2006). "Türkçe/ Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti", **Millî Eğitim Dergisi**, 169: 207–226

Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). **Türkçe Öğretimi**, Ankara: Pegema Yayıncılık

Korkmaz, Z., Ercilasun, A. B., Gülensoy, T., Parlatır, İ., Zülfikar, H. ve Birinci N. (2005). **Türk Dili ve Kompozisyon**, Ankara: Ekin Yayıncılık

Kavcar, C. (1983). "Düzgün Yazmanın Önemi ve Yolları", **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 2: 113–123

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1997). **Türkçe Öğretimi**, Ankara: Engin Yayınevi

MEB. (1992). **Tebliğler Dergisi.** S. 2370, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi

MEB. (1997). **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi

MEB. (2005). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu** (1.–5. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi

MEB. (2006). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar).** Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi

Özbay, M. (2003). **Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi,** Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık

Turan, F. (2002). "İlköğretim Okullarında Doğru ve Güzel Yazı Yazma Çalışmaları", **Millî Eğitim Dergisi**, 155–156